

УДК 657.21

О. М. БУРОВА, О. А. СІБІЛЄВА

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

І. О. ІРТИЩЕВА

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

У статті проведено аналіз діючої термінології витрат у вітчизняній і зарубіжній літературі, вказані різні ознаки їх класифікації, необхідні для ефективної організації управління підприємством та розроблене наукове обґрунтування групування витрат в сучасних ринкових відносинах.

Ключові слова: класифікація витрат, облік, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку.

В умовах ринкових відносин, де діють закони ціноутворення, кожне комерційне підприємство намагається отримати максимальний прибуток, який залежить в основному від ціни реалізації продукції (робіт, послуг) і витрат на її виробництво. В сучасних умовах господарювання ціна продукції не може регулюватися за рішенням продавця чи покупця, вона встановлюється автоматично в залежності від попиту на ринку. А розмір витрат, що формують собівартість продукції, може зростати або знижуватись в залежності від обсягу виробництва і управлінських рішень на кожному підприємстві.

Питанням організації і методики обліку витрат присвячено наукові праці вчених Бутинця Ф.Ф., Безруких П.С., Ламікіна І.А., Бойко С.В., Герасимовича А.М., Сопко В.В., Войтенко Т., Нечай Н.М., Озеран А.В., Стоян В.І. та інших.

Мета статті – провести аналіз діючої термінології витрат, різних ознак їх групування та розробити науково обґрунтовану класифікацію витрат в сучасних ринкових відносинах.

В економічній літературі і діючих нормативних документах застосовуються декілька понять: «затрати», витрати, «издержки».

Вивчення сутності даних термінів показує, що в їх основі використані «затрати» підприємства на виконання визначених операцій. При цьому в економічній теорії, як правило, використовують поняття «издержки», що означає фактичні «затрати», виражені в грошовій оцінці в процесі обороту господарських засобів і джерел. Тому під «затратами» варто розуміти фактичні «издержки» підприємства по придбанню і витрачання різних економічних ресурсів. А термін витрати означає споживання ресурсів (матеріалів, сировини). В момент нарахування доходів від реалізації продукції признається і пов'язану з ним частину

«затрат» – витрати по продажі цієї продукції. Це значить, що витрати признаються одночасно з визнанням зобов'язань (наприклад, нарахування зарплати робітникам) або зі зменшенням активів (виручки від реалізації продукції).

Згідно з Концептуальною основою складання і подання фінансових звітів за міжнародними стандартами обліку і звітності витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів чи збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення чи розподілу власниками).

Тому в бухгалтерському обліку України витрати повинні накопичуватися на рахунках 20 «Виробничі запаси», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» та інші, а потім на рахунках 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» і списуватися на субрахунки собівартості реалізованих продукції, товарів, робіт, послуг в момент отримання доходів, тобто коли продукція, товари реалізовані.

На даний час склад витрат в Україні, що включаються до собівартості продукції, визначають згідно з П(С)БО 16 «Витрати». Аналіз їх структури показує неоднорідність як за складом так і за значенням.

Для ефективної організації управління підприємством, планування, обліку, аналізу необхідно використовувати економічно обґрунтовану класифікацію витрат. Необхідність використання різних видів класифікації зростає в умовах розвитку ринкової економіки.

Метою будь-якої класифікації витрат повинно бути надання менеджера підприємства інформації для прийняття раціонально обґру-

нтованих управлінських рішень, а також для повного і достовірного складання фінансової звітності.

У вітчизняній та зарубіжній літературі нараховується більш ніж п'ятнадцять ознак класифікації витрат. Основними ознаками є:

1. За економічним складом (матеріальні, витрати на оплату праці, амортизація та інші витрати).
2. В залежності від ролі в процесі виробництва (основні і накладні).
3. За відношенням до об'єкту виробництва (змінні і постійні витрати).
4. За єдністю складу (однорічні і комплексні).
5. За принципом планування (планові і непланові).
6. За статтями калькуляції собівартості продукції (в залежності від технологічних особливостей підприємства).
7. За способом включення до собівартості продукції (прямі і непрямі).
8. За доцільністю (продуктивні і непродуктивні витрати).
9. За організацією (за місцями і сферами виникнення і центрами відповідальності).
10. За видами діяльності (а) витрати звичайної діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної діяльності; б) витрати надзвичайної діяльності).

На наш погляд, в сучасних умовах розвитку країни заслуговують уваги такі ознаки класифікації витрат як: а) управління; б) контролю; в) аналізу.

Для прийняття управлінських рішень доцільно розділити витрати на: а) обов'язкові, які необхідно нести підприємству під час операційної діяльності; б) альтернативні – відмова від одного виду матеріалів, сировини, товарів на користь іншого.

Важливе значення в управлінні витратами має система контролю, яка дозволяє знизити їх розмір і максимізувати прибуток підприємства. Для цих цілей витрати можна поділити на ті, що контролюються, і ті, що не контролюються, які не залежать від прийнятих оперативних управлінських рішень.

Процес ефективного управління витратами має на меті використання економічного аналізу для оцінки результатів діяльності підприємства, виявлення внутрішніх і зовнішніх резервів мінімізації витрат. Для цих цілей витрати можна поділити на планові, фактичні, кошторисні, прогнозні, повні і часткові.

Для успішного використання науково обґрунтованої класифікації на кожному підприємстві доцільно організувати облік витрат вести з дотриманням наступних вимог:

1. Узгодженість показників фактичних витрат з плановими показниками.
2. Включення всіх витрат по виробництву продукції звітного періоду в її собівартість.
3. Узгодженість об'єктів обліку витрат з об'єктами калькуляції.
4. Групування і відображення витрат за виробничими підрозділами, видами продукції, елементам і статтям витрат.

Науково обґрунтована класифікація витрат дозволить підвищити ефективність фінансового, а особливо управлінського, обліку, посилить його контрольно-аналітичні функції, сприятиме виявленню резервів покращення результатів господарської діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Бойчук А.А. Облік та аналіз витрат на виробництво (на прикладі підприємств пивоварної промисловості України): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. — Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. — Київ, 2008.
2. Безруких П.С. Учет и калькулирование себестоимости продукции. — М.: Финансы, 1974.—320 с.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — 7-ме вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2009 — 832 с.
4. Войтенко Т. Сучасний облік: 2 в 1. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Х.: Фактор, 2010.
5. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. — 8-ме вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2009. — 912 с.
6. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. — Х.: Фактор, 2009. — 976 с.
7. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 — XIV, зі змінами і доповненнями.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318.
10. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Перекл. з англ. за ред. С. Ф. Голова. — К.: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2010. — 736 с.
11. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010 р. / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/332198>.
12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. — 2-ге вид., доповнене і перероблене. — К.: Алерта, 2010. — 954 с.

В статье проведен анализ действующей терминологии затрат в отечественной и зарубежной литературе, указаны различные признаки их классификации, необходимые для эффективной организации управления предприятием и разработана научно обоснованная группировка затрат в современных рыночных отношениях.

Ключевые слова: классификация расходов, учет, Положение (стандарт) бухгалтерского учета.

This article analyzes the current terminology of costs in domestic and foreign literature, are the various features of their classification necessary for the effective organization of business management and develop evidence-based grouping of costs in the modern market relations.

Keywords: classification of expenditure, accounting, Regulation (standards).

УДК 658.512.6

В. І. ГАВРИШ

Миколаївський національний аграрний університет

В. Ф. КОНДРАТЬЄВА

Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського

КОВАРІАЦІЙНО-КОРЕЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПРОМИСЛОВОСТІ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

Проведений коваріаційно-кореляційний аналіз трудових ресурсів промисловості Південного регіону, визначені основні проблеми. Запропоновані рекомендації стосовно напрямків розвитку трудових ресурсів регіону.

Ключові слова: трудові ресурси, Південний регіон, коваріаційно-кореляційний аналіз трудових ресурсів, основні проблеми, розвиток трудових ресурсів.

Постановка проблеми. В сучасних умовах економіки України існує необхідність в прискореному економічному розвитку всіх галузей промисловості України, як в цілому, так і в кожному окремому регіоні. В таких умовах виникає потреба в чіткому аналізі трудових ресурсів окремого регіону, як основу промислової діяльності.

Аналіз досліджень. Основне місце серед чинників розвитку економіки посідають трудові ресурси регіонів країни. Вагомий внесок в теоретичну та практичну розробку проблем трудового потенціалу внесли такі відомі економісти, як Богиня Д., Богоявленська Ю., Бондар Н., Грішнова О., Завіновська Г., Калина А., Михайлов Є., Пилипенко С., Поліщук В. та інші.

Метою дослідження є коваріаційно-кореляційний аналіз трудових ресурсів Південного регіону, визначення основних проблем розвитку трудових ресурсів, а також шляхів їх вирішення.

Результати дослідження. Для характеристики стану трудових ресурсів у промисловості Південного регіону необхідно проаналізувати продуктивність праці працівників окремих галузей промисловості Південного регіону, а також визначити основні фактори впливу на продуктивність праці як результативний показник. Починати аналіз окресленого кола питань доцільно з розрахунку чисельності працівників, фонду робочого часу на 1-го пра-

цівника, середньої заробітної плати на 1-го працівника, кількості звільнених, прийнятих працівників, обсягу реалізації продукції в порівняних цінах у промисловості Південного регіону за 2010, 2011, 2012 роки. Такий аналіз дає змогу оцінити, як різні види промисловості «вписуються» у ринкові умови господарювання (це особливо актуально для ринкової економіки в Україні), наскільки успішно вони витримують конкурентну боротьбу на ринку своєї продукції і на ринку трудових ресурсів. Порівняння чисельності працівників у промисловості Південного регіону за кілька років має певне аналітичне значення, але лише з урахуванням динаміки виробничих потужностей підприємств і їх використання, динаміки продуктивності праці висновки про динаміку чисельності працівників підприємства набувають обґрунтованості й аналітичної цінності. [4, с. 92].

На структуру персоналу в промисловості Південного регіону впливають особливості виробництва, його спеціалізація і масштаби виробничого процесу, що зумовлюють відповідність питомої ваги кожної категорії працюючих розвитку техніки, технології та організації виробництва.

За розрахунками, згідно з даними промисловості Південного регіону розраховані показники занесемо до таблиці 1.